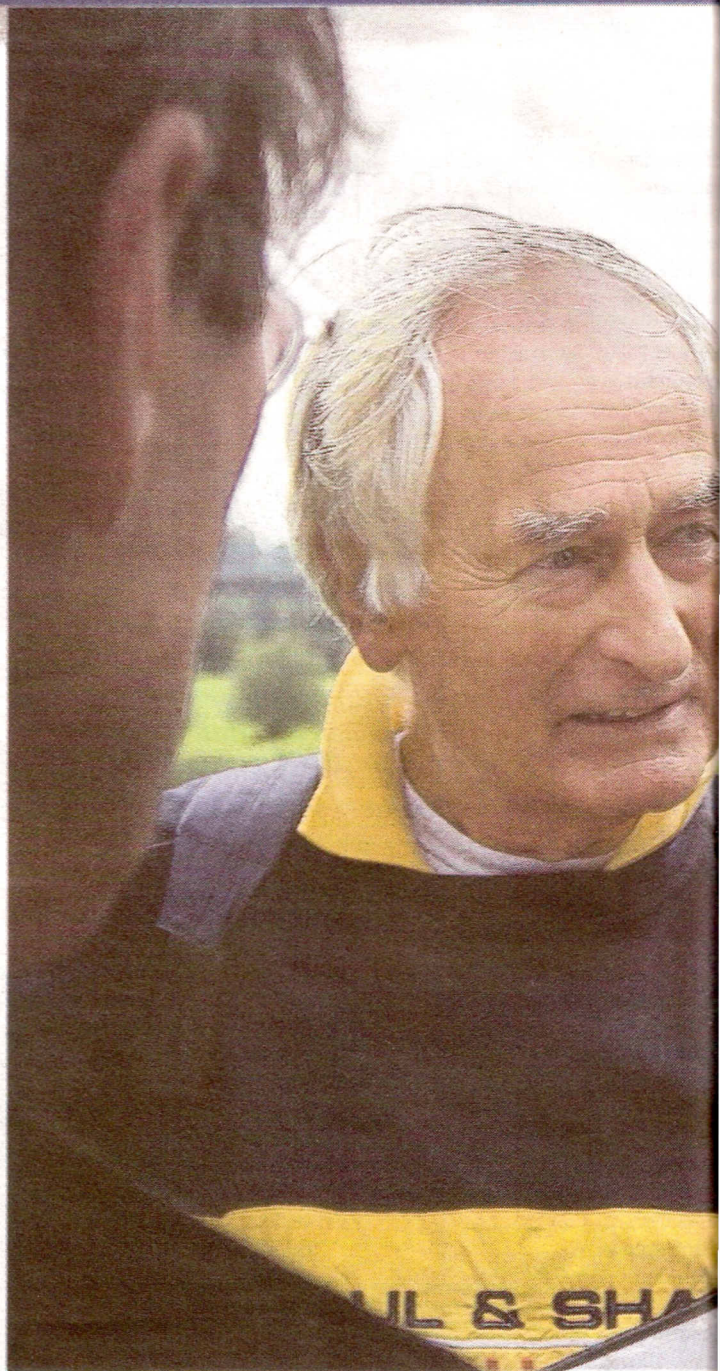

Ooit waren tochtjes naar het slagveld het exclusieve domein van veteranen en verzamelaars. Maar anno 2009 heeft ook de moderne toerist de oorlog ontdekt. Enschedeër Ton Wientjen organiseert groepsreizen langs de sporen van de Slag om Arnhem. „Oorlog gaat over dood en leven: dat zal altijd tot de verbeelding spreken.”

DOOR HERMAN HAVERKATE
FOTO'S TIM UUNK

EVEN EEN *brok* IN DE KEEL

Het pad langs de rivier is smal. „Mannen, *en garde*”, roept Ton Wientjen als hij het kleine groepje Enschedeërs meevoert op een weggetje dat tussen

oude huizen naar de uiterwaarden leidt. Het landschap, hier aan de Rijn bij Arnhem, is groots. Weilanden, tuinen, dorpjes in de ruimte en, aan de andere kant, de bossen op de heuvels bij Oosterbeek.

Bij een kleine dam in een sloot houdt het gezelschap halt. Hier, zegt Wientjen met stemverheffing, moet het zijn geweest. Op 26 september 1944, de laatste uren van de Slag. Aan de oever van de rivier, vlakbij de oude kerk van Oosterbeek, verzamelden zich de laatste overlevenden. Engelse en Poolse parachutisten, dodelijk vermoeid na negen dagen vechten tegen een Duitse overmacht. „De slag was voorbij. Verloren. Er moest een terugtocht worden georganiseerd naar de andere kant van de rivier.

Bootjes voeren heen en weer om die jongens in veiligheid te brengen. Via speciaal uitgelegde linten werden ze in het holst van de nacht naar de rivier gebracht. Daar voerde een pad ze de uiterwaarden in. Van

een vrouw hier in de buurt weet ik nu: de enige plek waar dat gebeurd kan zijn, is hier.”

Even, als het gaat over de vele Polen die in hun veel te kleine bootjes het leven lieten, krijgt hij een brok in de keel. Dat, zegt Wientjen later op de terugweg naar Enschede, gebeurt hem iedere keer opnieuw. „Zo zit ik nu eenmaal in elkaar. Op die plek, bij de rivier, komt zo'n verhaal opeens heel dichtbij.”

Dezelfde emotie is er even verderop, bij de pastorie van de oude kerk. Tijdens de slag was het een noodhospitaal. „Meer dan driehonderd gewonden werden hier naartoe gebracht. In de tuin lagen 57 doden begraven. De bewoonster Kate ter Horst, moeder van vier kinderen, hielp mee bij de verpleging. 's Avonds ging ze langs de jongens en las Psalm 91. De 'Engel van Arnhem' werd ze naderhand genoemd. Twee jaar na de oorlog overleed haar zoontje. Hij stapte in de uiterwaarden op een landmijn. Zelf stierf ze in 1992. Ze werd, vlakbij haar huis, aangereden door een auto.”

Slagveldtoerisme: het bestaat al zolang er oorlogen zijn. De Griekse schrijver Herodo-

tus, weet de krijgshistoricus Marco van de Hoeven, was in de vijfde eeuw voor Christus al een voorbeeld van een slagveldtoerist. „Mensen hebben altijd de plaatsen op gezocht waar gevochten is.’ De grote trek naar de ‘battlefields’ kwam echter pas na de oorlogen van de twintigste eeuw op gang. „De Eerste Wereldoorlog was wat dat betreft een keerpunt. Al die miljoenen doden dat trok een spoor door de hele samenleving. Er werden busreizen georganiseerd naar de slagvelden. Aanvankelijk alleen voor veteranen en nabestaanden, later ook voor anderen. Nog steeds is voor iedere scholier een ‘Battefield tour’ naar Ieper of de Somme verplichte kost.”

Het huidige slagveldtoerisme is anders, steunend op Van der Hoeven. Met zijn bureau Mithras organiseert hij inmiddels zelf reizen naar onder meer de Grebbeberg, Waterloo en Arnhem. „Er is nu een generatie die de oorlog alleen uit verhalen kent. Misschien is het wel daarom dat de nieuwsgierigheid naar wat er toen is gebeurd zo groot is. Mensen willen bovendien wel eens iets anders dan het zoveelste reisje naar Belduin. Cultuurreizen, trips met een verhaal